

TÜRKMENİSTAN MİLLİ ELYAZMA ESERLER ENSTİTÜSÜ'NDE BULUNAN HOCA AHMED YESEVÎ, ALİ ŞİR NEVAÎ VE FUZULÎ'YE AİT ELYAZMA ESERLERİN TAVSİFİ

Şadi AYDIN*

Ahmet ATA*

ÖZET

Orta Asya, elyazma eserler bakımından çok zengin bir bölgedir. Türkmenistan sahası ise bu bölgenin en önemli yerlerinden birini oluşturmaktadır. Özellikle Selçuklular ve Harzemşahlar devrinde Merv'de ve Köhneürgenç'te çok büyük kütüphaneler kurulmuştur. Fakat Türkmenistan'ın bu zengin kültür mirasının düşmanları da çok olmuştur. Başta Moğol istilası ile bir kısmı yok olan bu zengin edebi mirasın belli bir kısmı da başka devletler tarafından, çeşitli sebeplerle alınıp Türkmenistan dışına çıkarılmıştır. Bugün Türkmen elyazma eserlerine dünyanın pek çok devletinin kütüphanelerinde ve müzelerinde rastlamak mümkündür. Çalışmada, Türkmenistan sahasına ait el yazma eserlerine genel bir bakış yaptıktan sonra buradaki el yazma eserler konusunda yapılan çalışmaları zikrederek, Türkmenistan Milli El Yazma Eserler Enstitüsü'nde bulunan Hoca Ahmed Yesevî, Ali Şir Nevaî ve Fuzulî'ye ait eserlerin nüshalarının tavsifleri bilim alemine sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkmenistan, Elyazma, Ahmed Yesevî, Fuzulî, Nevaî.

GİRİŞ

Arap yazısı Orta Asya'da 20. yüzyılın başlarına kadar kullanıldı. İslam dininin kabul edildiği yerlerde pek çok cami, medrese, kütüphane kurulmuş ve yazılı edebiyat gelişmiştir. Özellikle, Selçuklular ve Harzemşahlar devrinde Merv'de ve Köhneürgenç'te çok büyük kütüphaneler kurulmuştur. Selçuklular devrindeki Merv kütüphaneleri hakkında ünlü Arap coğrafyacısı Yakut ibn Abdullah er-Rumi el-

* Dr., Allame Tabatabai Üniversitesi, Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Görevlisi.

* Uluslararası Kırgızistan Atatürk Alatau Üniversitesi, Türkoloji Bölümü Öğretim Görevlisi

Hemavi şunları aktarmaktadır: “Ben Merv’den 616 (1219) yılında döndüm. O zaman Merv çok iyi durumdaydı. Merv’de o zaman Hanefi ve Şafi camiileri vardı. Onları bir avlu birleştirdi. Ben orada üç yılını geçirdim. Bu esnada, sinekten başka halka zarar veren hiçbir şey görmedim. Eğer Moğolların baskısından dolayı bu devlet yıkılmasaydı, ben oradan geri dönmez, hep orada kalırdım. Ben oradan döndüğümde orada on tane vakıf kütüphanesi vardı. Bütün dünyayı gezdim, fakat böyle zengin kütüphaneler görmedim. Bu kütüphanelerin ikisini camiye bağışlayan adama Aziz ed-din Ebu Bekir Atik ez-Zincani ya da sadece Atik ibn Ebu Bekir deniliyor. Bu adam Sultan Sencer’in yanında yüksek mertebeli bir zattı. Önceleri Merv pazarında meyve ve kokulu otlar satıyordu. Onun kütüphanesinde 12000 kadar kitap vardı. Diğerine Kemaliye deniliyor. Onun bu adı nereden aldığını bilmiyorum. Merv’de Şeref el- Mülk Mustafa Ebu Seyid Muhammed ibn Mansur’un medresesi ve onun kütüphanesi de var. Bu Mustafa 494 (1100) yılında öldü. Kendisi de Hanefi mezhebini. Nizamü'l-Mülk el-Hasan ibn İshak’ın medresesi ve kütüphanesi de vardı. Bunlardan başka iki medrese daha vardı.”¹

Orta Çağda Köhneürgenc’in kütüphaneleri de aynen Merv’deki gibi zengindir. Fakat bu zengin kültürel miras Moğol orduları tarafından yok edildi. Ondan sonraki devirlerde de yirminci yüzyılın ortalarına kadar eski elyazma kitapların düşmanı az olmamıştır.² Bu zengin edebi mirasın bir kısmı çeşitli sebeplerle komşu devletlere götürülmüştür. Bugün Türkmen elyazma eserlerine Afganistan, Özbekistan, İran, Tacikistan, Azerbaycan, Pakistan, Hindistan, Tataristan, Başkurdistan ve Rusya gibi devletlerin elyazma kütüphanelerinde rastlamak mümkündür. Bunların yanında Avrupalı alimlerin ve seyyahların eliyle 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında Türkmen elyazma eserleri Polonya, Macaristan, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Avusturya gibi devletlere de götürülmüştür. Bundan dolayı Paris Milli Kütüphanesinde, Londra British Museum’da ve dünyanın pek çok kütüphanesinde Türkmen elyazma kitaplarını bulmak mümkündür.³

Tarihçi H. B. Halimov “Türkmen Kültür Tarihinde Elyazma Kitaplar” adındaki tezinde, Rus ve Avrupa alimlerinin Orta Asya’ da elyazma kitapları aramaları hakkında “Rus ve Batı Avrupalı alimlerin Özbekistan’daki elyazmalar hakkında araştırmaları verimli oldu. Onların Hive’den, Buhara’dan ve belli bir derecede Semerkant’tan ele geçirdikleri elyazmaları arasında 18. ve 19. yüzyıllardaki Türkmen elyazmalarının veya Ürgenc’in ve Merv’in eski kütüphanelerindeki elyazmalarının bulunması muhtemeldir” ifadelerini kullanmaktadır.⁴

Elyazma nüshaların kasten alınıp götürülmesi, 20. yüzyılın otuzuncu yıllarına kadar devamlı yapılmıştır. Sadece 1915 yılının başlarında ve sonlarına doğru, Rusya

1 El-Hemavi, *Yakut İbn Abdullah Er-Rumi*, Materiali Po İstorii Turkmen İ Turkmenii, (Moskova-Leningrad: Izd-vo AN SSSR), s. 434

2 Almaz Yazberdiyev, *Eski Merv ve Kütüphaneleri*, (Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1998), s. 3.

3 A. Memmetcumayev & G. Guzuciyeva, *Türki Dilli Golyazmaların Tsviri (Türkçe Elyazma Eserlerin Tavsifi)*, (Aşgabat: TMGİ Yayınları, 1997), s. 7-19.

4 N. B. Halimov, *Rukopisnaya Kniga v İstorii Kulturi Turkmen (Elyazma Eserlerin Türkmen Kültür Tarihindeki Yeri)*, (Aşgabat: İlim, 1991), s. 8.

İlimler Akademisinin özel görevlendirmesiyle V.A. İvanov, birçok elyazması eseri pazarlardan, medreselerden ve kitap satıcılarından almıştır.⁵ Tarihte Ruslar tarafından elyazma eserlerin zorla alınıp götürüldüğü de olmuştur. Fakat bu tür alımlar çoğunlukla Özbekistan'da meydana gelmiştir. Mesela, 2 Mayıs 1868 tarihinde Rus orduları Semerkant'ı kuşattıkları zaman Türkistan'ın ilk komutanı Kaufman'ın emriyle A.L. Kun adındaki bir Rus, değerli elyazma nüshaları toplamıştır. Bu çabası esnasında o güne kadar Hoca Ahrar Medresesi'nde muhafaza edilen Hz. Osman'a ait olan Kur'an-ı Kerim'i de alarak Petersburg'un imparatorluk kütüphanesine göndermiştir. Bu Kur'an ancak aradan 54 yıl geçtikten ve Türkistan'da Sovyet Hükümeti kurulduktan sonra Lenin'in bizzat kendisinin de katıldığı bir törenle, 1922 yılında Orta Asya müslümanlarına iade edilmiştir ve halen Özbekistan'ın başkenti Taşkent'teki müzede muhafaza edilmektedir.⁶

Bugün yabancı ülkelerde Türkmen elyazma kitaplarının ne kadar olduğunu hesap etmek dahi zordur. Çünkü nerede hangi elyazma nüshalarının bulunduğunu tesbit etmek için bugüne kadar hiç bir çalışma yapılmadığı gibi, günümüzde de büyük miktarda maddi imkan gerektiren bu işin üstlenilmesi zor görünmektedir. Yalnızca herhangi bir şair ya da eser hakkında araştırma yapılırken elyazma nüshaların incelenmesi durumunda yabancı ülkelerde muhafaza edilen bu nüshalar aranmaya başlanmaktadır. Mesela, Mahtumkulu'nun "Seçme Şiirleri" hazırlanırken onun British Museum'deki elyazma nüshasından da faydalanılmış, "Dede Korkut" eseri hazırlanırken Dresden'de (Almanya) ve Vatikan'da korunmakta olan nüshalara göre neşre hazırlanmıştır. 13. ve 14. asırlarda Köhneürgeç'te yaşamış olan ünlü alim Şeyh Şeref Harezmi'nin "Müin-ül-Mürid" adlı eseri neşre hazırlanırken, onun Türkiye'deki tek nüshasından istifade edilmiştir. Yurt dışında bulunan nüshalara dayanılarak neşre hazırlanan kitaplar da pek çoktur. Bu kitapların bir çoğu, kitapları yurt dışına götüren alimlerin kendileri tarafından neşredilmiştir.

Türkmenistan Milli Elyazmalar Enstitüsü'nün elyazmalar hazinesinde şu anda 10.000 civarında elyazma ve taşbasma kitap muhafaza edilmektedir. Elyazmalar hazinesindeki edebi mirasın çoğu Türkmen, Arap ve Fars dillerinde olup, bunların dışında Türkçenin Özbek, Kazak ve Karakalpak lehçelerinde ve Türkmenistan'da yaşayan Buluç ve Kürt gibi azınlıkların dillerinde de kaynaklar vardır. Bu hazinede eski Yahudi dilinde yazılan bir elyazma da muhafaza edilmektedir.

1920'li yılların sonlarına doğru geçmiş edebi eserler toplanılmaya ve onlar üzerinde çalışmalar yapılmaya başlandıysa da elyazmaların bilimsel açıklamasını yapma işleri daha geç dönemde başlamıştır. Bu hazinede bulunan elyazmaların üzerinde ilk olarak çalışmaya başlayanlardan biri akademisyen B. A. Garriyev'dir. Garriyev'in yaptığı çalışma Mahtumkulu'nun elyazmaları üzerinedir. Mahtumkulu'nun doğumunun 225. yıl dönümü münasebetiyle filoloji uzmanı E. Gacarova da Mahtumkulu'nun Aşgabat'ta bulunan elyazmalarının 29'u üzerinde bil-

5 A. A. Freyman, *Spisok Rukopisey, Priobretenniy Dlya Aziatskova Muzeya Rossiyskoy Akademii Nauk B. A. İvanovim v Buhara v 1915 G. (V. A. İvanov'un Rusya'nın Asya Müzesi İçin 1915 Yılında Buhara'da Ele Geçirdiği Elyazma Eserlerinin Listesi)*, İzv. An. Seriya 6., 1918, s. 1279-1282.

6 A. Memmetcumayev & G. Guzucıyeva, *Türki Dilli Golyazmaların Tesviri*, s. 8.

imsel bir çalışma yapmıştır. Gacarova'nın "Opisaniye rukopisnih spiskov divana Mahtumkulu, hranyaşihşya v Aşgabade" (Mahtumkulu'nun Aşgabat'ta Bulunan Elyazma Divanlarının Listesi) isimli çalışması 1960 yılında neşredilmiştir. O tarihlerde filoloji doktoru ve Türkmenistan İlimler Akademisi üyesi Z. B. Muhammedova'nın Leningrad'da (bugünkü Sen Petersburg'ta) muhafaza edilen Türkmen elyazmaları hakkında "Opisaniya turkmenskih rukopisey, hranyaşihşya v Leningradskih sobraniyah" (Türkmençe Elyazma Eserlerinin Leningrad'da Bulunanlarının Listesi) isimli çalışması da neşredilmiştir.

Türkmen elyazmalarının üzerinde ilk defa bilimsel olarak çalışan filoloji doktoru G. Nazarov'dur. "Türki Dilli Golyazmaların Katologu" (Türkçe El Yazmaların Katoloğu)⁷ adlı çalışmasında 19. ve 20. yüzyıllar arası yazılan, yazarı belli olan ya da olmayan, edebiyat ve tarihle ilgili 215 eser tanıtılmıştır.

İkinci bir çalışma, filoloji doktoru Annagurban Aşirov'un "Mahtumgulu'nun golyazmalarının tesviri" (Mahtumkulu'nun Elyazmalarının Tavsifi)⁸ adındaki eseridir.

Üçüncü bir çalışma, tarih uzmanı Nazar Halimov'un "TSSR İlimler Akademiyasının Arap Golyazmalarının Katologu" (Türkmenistan İlimler Akademisinde Bulunan Arapça Elyazma Eserlerinin Katoloğu)⁹ isimli kitabıdır. 807 tane elyazma eserin tavsifini içine alan bu kitap, isminden de anlaşıldığı gibi sadece Arapça elyazmalara yer vermiştir. Kitap Rus dilinde neşredilmiştir.

Bilimsel olarak yayımlanan diğer bir kitap G. Nazarov ile A. Aşirov'un beraber hazırladıkları "Andalib'in Golyazmalarının Tesviri" (Andalip'in Elyazma Eserlerinin Tavsifi)¹⁰ isimli kitaptır. Kitapta, şair Nurmuhamet Andalip'in, Türkmenistan Milli Elyazmalar Enstitüsü'ndeki elyazmalarının 123'ü üzerinde çalışılmıştır.

Daha sonra, A. Memmetcumayev ve G. Guzuciyeva'nın birlikte hazırladıkları "Türki Dilli Golyazmaların Tesviri" (Türkçe Elyazma Eserlerin Tavsifi)¹¹ adlı bilimsel çalışmada Türkmenistan Milli Elyazmalar Enstitüsü'nde bulunan Türkmen dilindeki elyazmaların 169'unun ilmi açıklaması yapılmaktadır.

En son olarak Milli Kütüphane'de bulunan Farsça ve Arapça el yazmalarının katoloğu hazırlanmıştır: Fihrist-i Nüsha-yi Hatti Kitabhane-yi Milli-yi Aşgabat-ı Türkmenistan, (Farsî-Arabî) Seyfullah Müdebbir, Seyyid Mahmut Meraşi Necefi, Kütüphane-yi Bozorg-i Ayetullah Uzma Meraşi Necefi, Kum, 1379 h.ş.

Bu çalışmalara bir katkı olması amacıyla, Anadolu Türk Edebiyatında adı bilinen Türk şairlerin eserlerinin Türkmenistan'daki nüshaları araştırılmıştır. Öncelikle, Türkmenistan sahası el yazmalarının nerelerde bulduklarına dair kısa bir

7 G. Nazarov, *Türki Dilli Golyazmaların Katologu (Türkçe El Yazmaların Katoloğu)*, (Aşgabat: İlim, 1980).

8 Annagurban Aşirov, *Mahtumgulu'nun Golyazmalarının Tesviri (Mahtumkulu'nun Elyazmalarının Tavsifi)*, (Aşgabat: İlim, 1984).

9 Nazar Halimov, *TSSR İlimler Akademiyasının Arap Golyazmalarının Katologu (Türkmenistan İlimler Akademisinde Bulunan Arapça Elyazma Eserlerinin Katoloğu)*, (Aşgabat: İlim, 1988).

10 G. Nazarov & A. Aşirov, *Andalib'in Golyazmalarının Tesviri (Andalip'in Elyazma Eserlerinin Tavsifi)*, (Aşgabat: İlim, 1990).

11 A. Memmetcumayev & G. Guzuciyeva, *Türki Dilli Golyazmaların Tesviri, (Türkçe Elyazma Eserlerin Tavsifi)*, (Aşgabat: TMGI, 1997).

araştırma yapılmış ve müteakiben Türkmenistan Milli El Yazmalar Enstitüsü'nde ve Saparmurat Türkmenbaşı adlı Milli Kütüphane'de çalışma yürütülmüştür. Çalışma kapsamında yaklaşık 10.000 kitap kataloglardan ve envanter defterinden kontrol edilerek çalışma için gerekli olabilecek kitaplar tek tek elden geçirilmiştir. Sonuçta, Türk Edebiyatı literatüründe adı bilinen şairler olarak Ahmet Yesevî, Ali Şir Nevaî ve Fuzulî'ye ait eserleri bulunarak, bu kitapların incelemesi yapılmıştır.

Bu şairlere ait toplam 99 kitabın tavsifini gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Ali Şir Nevaî ve Fuzulî'nin şiirlerinin de içinde bulunduğu 4 adet şiir mecmuası tesbit edilmiştir. Bu mecmualar da çalışmamızda ayrıca gösterilmiştir.

Ahmet Yesevî'ye Ait Nüshaların Tavsifi:

1. Divan-ı Hikmet En: 1157

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 12 satır, 80 varaktır. Tezhipsiz ve ciltsizdir. (18x10,5) cm. ebadında olup eser baştan ve sondan eksiktir.

Başı: Vay uşandag dörülüşler din penah berkin
Ol nadanga ülfet kılmay canım algıl

Sonu: Ming hikmetlerim alemde dastan
Ruhum gelse bulur muhabbet gülistan

2. Divan-ı Hikmet En: 3094

Müstensihi , istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 69 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi mukavva bir cilt içerisindedir. (26x15,5) (15x10) cm. ebadındadır.

Başı: Meni hikmetlerim dünyada aklı
Dil cayında buluna ger kalbi

Sonu: Yaglamayub yolda kaldım ilim yok
Ümmet didi anıng şeye cedelim yok

3. Divan-ı Hikmet En: 4653

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 214 varaktır. Sahife başlıkları kırmızı, cilt tezhipsiz kahverengi mukavvadır. (27x18) (20x9) cm. ebadındadır.

Başı: Mustafa dik ilini geziptim kula
Dünya perest na-cinslerden boyunu dola

Sonu: Şod be-tevfik-i hoda-yı la-yenam
İn kitabet ruz-i pencşenbe tamam

4. Divan-ı Hikmet En: 5198

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 74 varaktır. Eser ciltsiz ve sondan eksiktir. Sahifeleri (18x10) cm. ebadındadır.

Başı: Bismillah din beyan ilen hikmet et
Taliblara dürr-i güher saçtım mana

Sonu: Mustafa evladına mundag garib oldu mu kin
Pasoh keşi mundag şehid-i kerbela buldu mu kin

5. Divan-ı Hikmet En: 5237

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 11 satır, 130 varaktır. Eser ciltsiz ve sonbdan eksiktir. Sahifeleri (20x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Bismillah din beyan ilen hikmet et
Taliblara dürr-i güher saçtım mana

Sonu: Deriğ etme hüveyda eger çi bulsa asi gümrah
İlahi kıl bırak asi kıldın hab-ı gafletini

6. Divan-ı Hikmet En: 5272

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 11 satır, 84 varaktır. Eser ciltsiz, baştan ve sonbdan eksiktir. Sahifeleri (16x9) cm. ebadındadır.

Başı: Ruz-i mahşer didarını bulur ararirmiş
Aşıkları gice gündüz yaatmaz yağlar

Sonu: Ne yüz birlen hazretige barnum mana
Gice gündüz yetmez yağla Hace Ahmed

7. Divan-ı Hikmet

En: 5629

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satır, 24 varaktır. Eser ciltsiz, baştan ve sondan eksiktir. Sahifeleri (21,5x8) cm. ebadındadır.

Başı: Eya dostlar aşk gavvas bolmanumca
Vahdaniyet dergahına girse bolmas

Sonu: Hızır İlyas cemi ervah yadını bırakman
Tabeanı menmuların seni tileyim men

8. Divan-ı Hikmet

En: 5630

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 16 satır, 25 varaktır. Eser ciltsiz ve sondan eksiktir. Sahifeleri (18x12) cm. ebadındadır.

Başı: Melul boldu bul könüller eya dostlar

Sonu: Taşkın kılandur balardan yüslesem men
Azıp kalkan butalardan yüzlesem men

9. Divan-ı Hikmet

En: 5739

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 20 varaktır. Eser baştan ve sondan eksiktir. (20x13,5)(15,5x9) cm. ebadındadır. Tezhipsiz, yeşil mukavva bir cilt içerisindedir.

Başı: Turubdur Ahmed-i miskin imaspor hatırı teskin
Gözü yaşlık dili gamgin piragatın kıl eya gafil

Sonu: Bil hakikat ayn-ı bazarın dumen
Bir seyri bar arı mülk-i kainat

10. Divan-ı Hikmet

En: 6079

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 90 varaktır. Tezhipsiz, mavi mukavva bir cilt içerisindedir. (27x17,5) (17x9) cm. ebadındadır.

Başı: Koyup yatıp gül bulgan aşkta bülbül bulgan
Kim ne görse kul bulgan nalan bulgan aşıklar

Sonu: Akıb yaşım bolub gamgin çeranim zaferan rengin
Ger mende kalmadı temkin tasadduk ya Resulallah

11. Divan-ı Hikmet

En: 6320

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1286 h.de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 13 satır, 311 varaktır. Sahife başlıkları kırmızı, zencirekli, salbekli, şemseli turuncu mukavva bir cilt içerisinde. (26x15,5) (20,5x10) cm. ebadındadır.

Başı: Eya dostlar kulak salıng elganımga
Fi sebeb-i din iltimas ucu kerdim pürge

Sonu: Hasb-i hal-i taze ber pa kerde
Hayf ez in sahib-dilan reften deriğ

12. Divan-ı Hikmet

En: 7093

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 56 varaktır. Zencirekli, cedveli, salbekli, şemseli bir cilt içerisinde. (26x16) (19x9) cm. ebadındadır. Eser sondan eksiktir.

Başı: Ki Bismillahirrahmanirrahimsin
Ahadsin sen Samedsin sen Kerimsin

Sonu: Aşıkları uçmak içre uçar irmiş

13. Divan-ı Hikmet

En: 1385

Babaniyaz İbn-i Nikfulad tarafından 1299 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satır, 167 varaktır. Tezhipsiz, kırmızı mukavva bir cilt içerisinde. (22,3x14) (18,5x 9,5) cm. ebadındadır.

Başı: El-hamdulillahi rabbi'l-alemin ve'l-akibetü'l-muttakin ve's-selatu ve's-selam ala resuluhu Muhammeden ve alihi ve ashabihi ecmain.

Sonu: Hace Ahmet Yesevî din zikri bolsa
Süleyman din tefekkür fikri bolsa

Fuzulî'ye Ait Nüshaların Tavsifi:

1. Divan-ı Fuzulî **En: 276**

Molla Hudayberdi İbn-i Seyidmurad Sufi tarafından, 1275 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 19 satır, 108 varaktır. Zencirekli, salbekli, şemseli deri bir cilt içerisindedir. (26x16) (20x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enarul aşk li'l-uşşak minhacu'l-huda
Salik-i rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Şod be-tevfik-i hoda-yı la-yenam
İn kitabet ruz-i adine şod tamam

2. Divan-ı Fuzulî **En: 416**

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 12 satır, 79 varaktır. Tezhipsiz, koyun derisi bir cilt içerisindedir. (21,5x18) (15x 10,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ya men ahata ilmüke'l-eşyae külleha
Ne ibtida sana mutasavver ne intiha

Sonu: Fuzulî dime yetmek menzil-i maksud müşkildir
Tutan daman-i şer'i Ahmed-i Muhtar yetmezmi

3. Beng ü Bade **En: 753**

Fuzulî'nin eseridir. Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1307 h. de istinsah edilmiştir. Nestalik yazıyla, 11 satır, 19 varaktır. Cedvelli, salbekli, şemseli siyah deri bir cilt içerisindedir. (21,5 x 14,5) (13,5x 8) cm. ebadındadır.

Başı: Ey viran-ı bezm-i kainata nask
Be-rükn-i cam-ı aşka neşe-i hak

Sonu: Var ümidim ki özrem ola kabul
Olmıya böyle cürm öyle mesul

4. Divan-ı Fuzulî **En: 760**

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 65 varaktır.

Tezhipsiz, kırmızı mukavva bir cilt içerisinde. Eser baştan ve sondan eksiktir.

Başı: Ey navek-i şevkin siperi sine-i ahabab
Zülfün hamı erbab-ı vefa saydına kullab

Sonu: Hayli gamın ömrümü etti tarac
Sabr ile müyesser olmadı derde ilac

5. Divan-ı Fuzulî En: 860

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1297 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, muhtelif satırlarla, 85 varaktır. Tezhipsiz ve ciltsizdir. Sahifeler (22,5x18,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ey esir-i derem gam ber guşe-i meyhane tut
Tutma zühhadın muhalif pendini peymanet tut

Sonu: Temmetü'l-kitap bi-avnil-melikü'l-vehhab vallahu alemü bi's-sevab
Şod be-tevfik-i huda-yı la-yenam in kitabet ruz-i şenbe tamam

6. Divan-ı Fuzulî En: 1036

Molla Alim Özkeyof tarafından 1324 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 12 satır, 76 varaktır. Tezhipsiz, bej rengi mukavva bir cilt içerisinde. (23,5x18,5) (15,5x10,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Zülf açma ki yüzüngdür anga şem-i meclis
Mahv kıl nun rakamın gün yüzünden ey mehveş

7. Divan-ı Fuzulî En: 1223

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satır, 75 varaktır. Tezhipsiz, deri bir cilt içerisinde. (21x17,5) (14,5x 11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda

Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Kaddine dedim ki serv-i bostandır bu
Güldü dedi ey fakir buhtandır bu

8. Divan-ı Fuzulî

En: 1224

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 11 satır, 93 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi bez bir cilt içerisinde. (22x17,5) (17,5x 10,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Esir-i aşkın olalı senden vefa görmen
Seni her kande görsem ehl-i aşka aşına görmen

9. Leyli ve Mecnun

En: 1368

Eser Fuzulî'nindir. Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1227 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 17 satır, 151 varaktır. Sahifeler kırmızı cedveli, başlıklar kırmızı, salbekli, şemseli, yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (25x15) (17,5x9) cm. ebadındadır.

Başı: Ey munis-i ehl-i zevk yadın
Ebvab kilidi şevk-i yadın

Sonu: Tahsil kılıp safa-yı suret
Bulmuştu mecaz yerine hakikat

10. Divan-ı Fuzulî

En: 1655

Molla Övez tarafından 1228 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 78 varaktır. Cedveli, zencirekli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (20,5x15,5) (15,5x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Her ki haned dua-yı tama darem
Zi anki men bende-yi günahkarem

11. Divan-ı Fuzulî En: 2193

Aşir Ali İbn-i Niyaz Muhammed tarafından 1218 h. de Kurujday'da istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 12 satır, 86 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi deri bir cilt içerisinde. (22,5x17) (14,5x12) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Fuzulî dime yetmek menzil-i maksuda müşküldür
Dutan damen-i şer-i Ahmed-i Muhtar yetmez mi

12. Leyli ve Mecnun En: 3218

Fuzulî'nin eseridir. Muhammed Durdu tarafından 1297 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 108 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, başlıklar kırmızı, kahverengi deri bir cilt içerisinde. (25x15,5) (17,5x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: İlahi Leyli sırr-ı hakikat seraser-i vahdetten iktiza-yı zuhur edüp tecelli-i cemaliyle fezayı ...

Sonu: Dem-i hayırsuzdan urudmadum
Ver hayır demezen esbem esbem

13. Beng u Bade En: 3218

Fuzulî'nin eseridir. Muhammed Durdu tarafından 1297 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 108 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, başlıklar kırmızı, kahverengi deri bir cilt içerisinde. (25x15,5) (17,5x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ey viren bezm-i kainata nask
Bırakın cam-ı aşka neşe-i hak

Sonu: Dirler esrar iline olupsun yar
Zevke yetmek eyle key eşk-i esrar

14. Divan-ı Fuzulî

En: 3756

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 9 satır, 93 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisindedir. (26x15) (14,5x8) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Ey ukda guşa-yı Acem Türk Arab
Risam-ı resul u fazl u asar-ı edeb

15. Divan-ı Fuzulî

En: 3881

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satırla, 55 varaktır. Tezhipsiz ve ciltsizdir. Sahifeleri (14x8,5) cm. ebadındadır. Eser baştan ve sondan eksiktir.

Başı: Dun Fuzulî sehv idüb geçmiş mi maşukundan
Tövbe edib bu yaman işten peşiman olsa yek

Sonu: Şeb-i hicran yanar canım döker kan çeşm-i giryanım
Uyarır halkı efganım kara bahtım uyanmaz mı

16. Divan-ı Fuzulî

En: 4686

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 12 satır, 57 varaktır. Tezhipsiz, yeşil mukavva bir cilt içerisindedir. (22,5x17) (15x9,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Cümle halk manga yar için ağyar oldu
Kalmadı kimse manga yar hudadan gayrı

17. Divan-ı Fuzulî

En: 4791

Yazguç Gurban tarafından istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 86 varaktır. Tezhipsiz, deri bir cilt içerisindedir. (23,5x18,5) (16x12,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Fuzulî dime yetmwek menzil-i maksuda müşküldür
Dutan damen-i şer-i Ahmed-i Muhtara yetmez mi

18. Divan-ı Fuzulî En: 5048

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1267 h. de istinsah edilmiştir. Nestalik yazıyla, 10 satır, 116 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. (21,5x13) (12,5x7) cm. ebadındadır.

Başı: Bismillahirrahmanirrahim
Hamd-i bi-hadd ol mütekellim-i sihr aferine ki sefine-i sukkan...

Sonu: Ey gönül mutlak ibadet kılmayub ömrüng tamam
Eyleding sevda-yı zülf bir peri ruhsare sarf

19. Divan-ı Fuzulî En: 5132

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Nestalik yazıyla, 15 satır, 100 varaktır. Eser ciltsiz ve sondan eksiktir. Sahifeleri (17x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Bir melek suretlü hur-i nükte dandur sevdüğüm

20. Divan-ı Fuzulî En: 5786

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 29 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. (23x15,5)(17,5x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ta eservar cism-i can-ı na-tüvanımdan beni
Gam kem olmaz bir zaman bu cism-i canımdan benim

Sonu: Payın kılma Fuzulî kapundayım mahrem
Afv kıl var ise dergahda terk öyü

21. Divan-ı Fuzulî

En: 5796

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Nestalik yazıyla, 10 satır, 110 varaktır. Eser baştan ve sondan eksiktir. Tezhipsiz, kahverengi mukavva bir cilt içerisindedir. (26x16) (18x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Viridi bad-ı subh por hurşid tılat-i müjdesin
Şemveş va kim bu gün olmak mukarrerdir banga

Sonu: Vücutunu hedef-i navek-i bela kılığıl
Mahv-ı belalara sabr eyleyüp dua kılığıl

22. Divan-ı Fuzulî

En: 6062

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 17 satır, 60 varaktır. Tezhipsiz, mavi meşin kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. (24,5x14,5) (16,5x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Kadd enaru'l-aşk li'l-uşşak minhaccu'l-huda
Salik rah-ı hakikat-ı aşk eyler iktida

Sonu: Müddeası budur rıza-yı Allah
Anga hasıl olur bu adet ile

23. Divan-ı Fuzulî

En: 6789

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 63 varaktır. Tezhipsiz, ciltsiz, eser baştan ve sondan eksiktir. Sahifeleri (15,5x11) cm. ebadındadır.

Başı: Ey Fuzulî dehr zaling bu feribinden sakın
Olma gafil er kemi tedbir eşing merdane tut

Sonu: Navekini etme ya Rab eşk tutar göz perdesin
Ey din-i Musa asası kat-ı derya etmedi mi

24. Divan-ı Fuzulî En: 6831

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Nestalik yazıyla, 13 satır, 110 varaktır. Tezhipsiz ve baştan biraz eksiktir. Kahverengi mukavva bir cilt içerisindedir. (19,5x12,5) (11,5x7) cm. ebadındadır.

Başı: Habs-i hevada koyma Fuzulî sıfat esir
Ya Rab hidayet eyle tarikat-ı fena bana

Sonu: Ey ukde-goşa-yı rişte-i tedbirem
Her taate afvın sebep-i taksirem

25. Leyli vü Mecnun - Beng u Bade En: 7060

Molla Seyyid Muhammed Hacı bin Sultan tarafından 1131 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Sahife başlıkları kırmızı, zencirekli, cedveli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisindedir. Talik yazıyla, 17 satır, 105 varaktır. (24,5x14,5) (17,5x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ey viren bezm-i kainata nasak
Bırakın cam-ı aşka neşe u hak

Sonu: Temmetü'l-kitap be-ani'l-melikü'l-vehhab vallahu alemu bi's-sevab

26. Divan-ı Fuzulî En: 7302

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1298 h. de istinsah edilmiştir. Nestalik yazıyla, 10 satır, 120 varaktır. Zencirekli, cedveli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisindedir. (25,5x14) (16,5x9) cm. ebadındadır.

Başı: Hamd-i bi-hadd ol mütekellim-i nutk-afetine ki sefine-i sukkan-ı bihar

Sonu: Her subh hurşid sıfat kaldura baş
Bezmin yürütüp gezdüre ta şam kadeh

Ali Şir Nevaî'ye Ait Nüshaların Tavsifi:

1. Hayratü'l-Ebrar En: 96

Ali Şir Nevaî'nin eseridir. Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1321h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 140 varaktır. Cedvelli, salbekli, şemseli ve yeşil bir mukavva cild içerisinde. (20,5x12,5) (14,5x8) cm. ebadındadır. Gayet temiz bir nüshadır.

Başı: Bismillahirrahmanirrahim
Riştege çıktı nice dürr-i yetim

Sonu: Ta ani köp köp alıban dest-kara
Küp küp içip her dem üzümde yara

2. Divan-ı Nevaî En: 116

Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1200 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 666 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. (32,5 x 18,7) (21,5x 10,5) cm. ebadındadır.

Başı: Zehi hüsnüñ zuhuridin düşüb her kimge pür sevda
Bu sevdalar bile günün bazar ideyüz gavga

Sonu: Bu irdi sözüm kim didim min garib
Bana Tengri didar kılğay nasib

3. Divan-ı Nevaî En: 144

Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1289 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 13 satır, 210 varaktır. Salbekli, şemseli, kahverengi mukavva bir cild içerisinde. (27,6x21) (20x10) cm. ebadındadır.

Başı: Nevaî aşkın ey zahid sinebendin iyan kıldı
Veli ayb olmagunca aşkar olmasın hüner peyda

Sonu: Her ki haned dua-i tama darem
Zi anki men bende-i günahkarem

4. Divan-ı Nevaî

En: 332

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1297 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 12 satır, 220 varaktır. Cedvelli, zencirekli, salbekli, şemseli mukavva bir cilt içerisindedir. (21,5x 16,5) (18x 10,2) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Şod be-tevfik-i huda-yı la-yenam
İn kitabet ruze-i cuma tamam

5. Divan-ı Nevaî

En: 345

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 14 satır, 143 varaktır. Sahifeler cedvelli, eser ciltsizdir. (26,5x 16) (19,8x10) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Şod be-tevfik-i huda-yı la-yenam
İn kitabet ruz-i şenbe tamam

6. Divan-ı Nevaî

En: 898

Molla Yakup tarafından 1242 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satırlarla, 394 varaktır. Cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisindedir. (25,5x15) (19,5x10) cm. ebadındadır.

Başı: Ey nevbahar arızınğ subhuga can perver heva
Andın gül bülbül tabib yüz berg birle menig neva

Sonu: Her kaş-ı tamına salma heveste beni
Yarab baresiden eyle vareste beni

7. Divan-ı Nevaî

En: 1017

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1214 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 13 satır, 75 varaktır. Tezhipsiz, mor mukavva bir cilt içerisindedir. (21,5x17) (16x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Şod be-tevfik-i huda-yı la-yenam
İn kitabet se-şenbe tamam

8. Mahbubu'l-Kulub

En: 1197

Ali Şir Nevaî'nin eseridir. Müstensahi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 150 varaktır. Cedvelli, zencirekli, salbekli, şemseli, sırtı kahverengi meşin, sarı mukavva bir cilt içerisinde. (23,5x 14,5) (16x6) cm. ebadındadır.

Başı: Hamd anga kim zatiga anca kim sezavardur itse bolmas ve sena anga kim
İhsanına sena anca kim yiri bardur bitse bolmas

Sonu: Siyahi âb-ı adem hak kağaz çun be-in esbab
Na-layık çegune hat nevised kesi şode

9. Divan-ı Nevaî

En: 1216

Molla Kılıç tarafından istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 95 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi deri bir cilt içerisinde. (21x17) (15,5x10,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Şod be-tevfik-i huda-yı la-yenam
İn kitab ruz-i penc-şenbe tamam

10. Mahbubu'l-Kulub

En: 1285

Ali Şir Nevaî'nin eseridir. Hacı Cüzcani Miskin tarafından, 1319 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Nestalik yazıyla, 9 satır, 180 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. (21x13,5) (14x8) cm. ebadındadır.

Başı: Hamd anga kim zatiga anca kim sezavardur itse bolmas ve sena anga kim
İhsanına sena anca kim yiri bardur bitse bolmas

Sonu: İl ayıb tapardın anı kılma meyub
Her kim okusa nasibin etgil matlub

11. Divan-ı Nevaî En: 1391

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 12 satır, 111 varaktır. Cedvelli, salbekli, şemseli, yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (25,5x15) (15x 8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Nevaî alinga yazganı görmesin bolmas
İrür hakkullah er Salih ol ve ger talih

Sonu: Firaking duzah içre vücudum buluptur ol nefesler anda budum
Kılıb can riştesi cism-i tarı vücudum hilati datar yudum

12. Divan-ı Nevaî En: 1619

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 94 varaktır. Tezhipsiz ve ciltsizdir. Sahifeler (15,5x12) cm. ebadındadır. Eser baştan ve sondan eksiktir.

Başı: Gül gülzar senin bağ cemalinge feda
Serv şimşad senin taze nihalinge feda

Sonu: Yadingı kılay herif-i meclis
Fikring itamı gönglünge munis

**13. Behram-name; Hayretü'l-Ebrar; Şirin u Ferhad (Üçü birlikte)
En:1654**

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1288 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 21 satır, 234 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (31,5x17,5) (22,5x11) cm. ebadındadır.

Başı: (Behram-name) Ey sipasının dimekte...

Sonu: Ta ani köp köp alıban dest-kara
Küp küp içip her dem üzümde yara

14. Hamse-i Nevaî

En: 1656

Molla Kılıç İbn-i Oraz Ali tarafından 1217 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Rika yazıyla, 23 satır, 293 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (34,5x22) (26x15,6) cm. ebadındadır.

Baş: Bismillahirrahmanirrahim
Riştete çıktı nice dürr-i yetim

Sonu: O zat tengri şükrü edayını kıl
Neva artuk isteriseng şükr kıl

15. Kuş Dili

En: 1662

Ali Şir Nevaî'nin eseridir. Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1231 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 129 varaktır. Sahife başlıkları kırmızı, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli siyah mukavva bir cilt içerisinde. (24x14) (14x8) cm. ebadındadır.

Baş: Can kuşu çun mantık-ı raz eyledi
Tengri hamdi birle ağaz eyledi

Sonu: Her perişan söz ki yazdım ya kerim
Barçe-i din estağfurullahu'l-azim

16. Divan-ı Nevaî

En: 1666

Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1285 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 160 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (26x16,6) (18x11) cm. ebadındadır.

Baş: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Nice kim diyenin eger yahud meger ya kaşki

17. Mecmua-ı Nevaâ**En: 1672**

Ali Şir Nevaâ'nın, Hall-i Lügat-i Çağatayi, Vakfiyye, Sebeb-i Duhul-i Emir Nevaâ be-Hidmet-i Sultan Hüseyin, Dibaçe-i Divan, Divan-ı Emir Nevaâ, Tevârih-i Selatin-i Acem ve Mahbubu'l-Kulub adlı eserlerini havi mecmuadır. Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1291 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 17 satır, 248 varaktır. Tezhipsiz, kırmızı deri bir cilt içerisindeydir. (26,5x15) (17x9,5) cm. ebadındadır.

Baş: Babu'l-elif: at; se mani dared evvel esb ra guyend

Sonu: Yedimi: dest-i men yani meni kolum dimektür

18. Divan-ı Nevaâ**En: 1775**

Müstensihî, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 143 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi deri bir cilt içerisindeydir. (25,5x15) (19x10) cm. ebadındadır.

Baş: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Temmet kitab bi-avni'l-melikü'l-vehhab
Şod be-tevfik-i hoda-yı la-yenaam in kitabet ruz-i yekşenbe tamam

19. Divan-ı Nevaâ**En: 1797**

Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1274 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 17 satır, 150 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisindeydir. (26x15) (20x10) cm. ebadındadır.

Baş: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Fani mahz bulmayan Sultan Ebu'l-Gazinin
Ey Nevaâ devlet-i baki kılarsın vaslından

20. Divan-ı Nevaâ**En: 1804**

Müstensihî ve istinsah yeri belli değildir. 1303 h. de istinsah edilmiştir. Nestalik yazıyla, 15 satır, 256 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli kahverengi mukavva bir cilt içerisindeydir. (26,2x16) (18x10) cm. ebadındadır.

Baş: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Kim gördü iken cihanda aya hoşluk
Ya bir kişi eylekay temenna hoşluk

21. Divan-ı Nevaî

En: 1853

Molla Murat Niyaz İbn-i Nur Muhammed tarafından 1358 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 11 satır, 171 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi bez cilt içerisinde. (22x17) (16x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ey nev-baharı arızın sahife-i can perver heva
Andın gül-i bülbül tabib yüz berg berse ming neva

Sonu: Şod be-tevfik-i huda-yı lâ-yenam
İn kitabet ruz-i yekşenbe tamam

22. Divan-ı Nevaî

En: 1877

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1357 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 12 satır, 158 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, zencirekli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (26x15) (17x11,5) cm. ebadındadır. Abdurrahman Melik Amanov tarafından bağışlanmıştır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Bu aheng ile bulgay nakşibend
Nevayi eger yete nevbet sanga

23. Hamse-i Nevaî

En: 2089

Molla Abdulvahid İbn-i Molla Niyaz tarafından 1354 h.de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 17 satır, 514 varaktır. Sahifelerdeki yazı başlıkları kırmızı, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (30,5x16,5) (19,5x8) cm. ebadındadır.

Başı: Ey bahşı atining selaser ağaz
Encamığa kim yeter her ağaz

Sonu: Ruzan Tengri Nevayığa til
Neva artık isteriseng şükr kıl

24. Divan-ı Nevaî

En: 2114

Molla Kahir Niyaz Hacı İbn-i Molla Muhammed Rıza Hacı tarafından 1280 h.de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 154 varaktır. Sahifeler siyah cedvelli, siyah mukavva bir cilt içerisinde. (24x14) (18,5x12) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Ser-i zülf-i tu ne-başed ser-i zülf-i diger
Narh-ı erzani-yi ma kaht perişani-yi tust

25. Divan-ı Nevaî

En: 3299

Molla Hatem tarafından 1263 h.de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Nestalik yazıyla, 11 satır, 189 varaktır. Sahifeler altın cedvelli, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (25,5x15) (18x9,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Aşığ kim bulgay evvel ber ser gülrohsarsın
Öyle bulbuldür ki kılmış çun gülzarsın

26. Divan-ı Nevaî

En: 3331

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Nestalik yazıyla, 13 satır, 135 varaktır. Tezhipsiz, salbekli, şemseli turuncu renkli mukavva bir cilt içerisinde. (24,5x15) (16,5x8,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Ne tali'dür her kime disem yar
Manga akıbet bulur manend şer

27. Divan-ı Nevaî

En: 3430

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 10 satır, 598 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (26,2x15,5) (18x8) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Bekasızdır cihan ranası da sad
Cihan ranası yokluk masiva sad

28. Divan-ı Nevaî

En: 3450

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1325 h.de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 13 satır, 85 varak. Tezhipsiz, bej deri cilt içerisinde. (22x18) (16,5x12,5) cm. ebadındadır.

Başı: Ey zi-bahar arızın subhuga can perver heva
Andın gül u bulbul tabib yüz berg birle ming neva

Sonu: Ey Nevaî tilamen hur u peri
Şayed bezmde yarım kılğay

29. İskender-name

En: 3458

Ali Şir Nevaî'nin eseridir. Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1290 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 19 satır, 193 varaktır. Sahifelerde başlıklar kırmızıdır. Mukavva bir cilt içerisinde. (24,5x15,5) (18x9) cm. ebadındadır.

Başı: Hodaya müselleme hodalık sanga yaraşa ki dua gedaya

Sonu: O zat Tenri şükrü nevasıga til
Neva artık isteriseng şükr kıl

30. Divan-ı Nevaî

En: 3500

Almuhammed İrensaba tarafından 1904 m. tarihinde yazılmıştır. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 120 varaktır. Tezhipsiz, renkli kağıt kaplı tahta bir cilt içerisinde. (23x19) (15x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Ya Rab efzal-ı sevab-ı rahmet koni
Cay-ı katip makam-ı cennet koni

31. Divan-ı Nevaî**En: 3728**

Müstensihi ve istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 17 satır, 51 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi mukavva bir cilt içerisindedir. (24,5x14,5) (19,5x11) cm. ebadındadır. Eser başından ve sonundan eksik olmakla birlikte, aşırı yıpranmış ve tamir görmüştür.

Başı: Arızı yanında gelip naçar cemal izharıga
Anglatur hüsnün yandaştırur ruhsarlıga

Sonu: Ey Nevaî iç aliden sen geçip ta bim-i visal
Bu iki meyhane-i din irmiş bu yolda uftim

32. Divan-ı Nevaî**En: 3732**

Kılıç bin İbrahim bin Çeharkuşi bin Atikkuşi bin Veliyörük bin Yusuf tarafından 1323 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Talik yazıyla, 11 satır, 250 varaktır. Sayfalar kırmızı ve siyah cedvelli, geometrik şekilli kırmızı deri bir cilt içerisindedir. (22x17,5) (14,5x12,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Ey Neva idime kim uşşak sarıbarının
İltifatı köp degil men hasta sarı bar mu

33. Hamse-i Nevaî**En: 3769**

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1273 h. de istinsah edilmiştir. Nestalik yazıyla, 13 satır, 523 varaktır. Serlevhalı, cedvelli, bez kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. (32x26) (22x19,5) cm. ebadındadır.

Başı: Bismillahirrahmanirrahim
Riştege çıktı nice dürr-i yetim

Sonu: O zat Tengri şükrü Nevayinga til
Neva artuk isteriseng şükr kıl

34. Divan-ı Nevaî**En: 3794**

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 95 varaktır. Tezhipsiz ve ciltsizdir. Sahifeler (17,5x7,5) cm. ebadındadır. Eser baştan ve sondan eksik, yıpranmış ve tamir görmüştür.

Başı: Barturur mihrabtur nimacıta kılana yek sücud
Secde kılam kiblege ta kaşları karşıda yar

Sonu: Gül vakti mir olsa gül-fam kadeh
Andın song tuta ber endam kadeh

35. Divan-ı Nevaî

En: 3823

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 16 satır, 92 varaktır. Sahifeler kırmızı cedveli, kahverengi bez cilt içerisindedir. (24x15) (19x10) cm. ebadındadır. Eser baştan ve sondan eksiktir.

Başı: Ey arızı nesrin saç sünbül kaddi şimşad
Bülbül gibi hicrinde işim nale u feryad

Sonu: Rızık çun mekum irür bir kurs için her gün ne kadar
Çerh-i dig-i ser-geştelik kuşid ana derdim menig

36. Divan-ı Nevaî

En: 3831

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 104 varaktır. Tezhipsiz, mavi mukavva bir cilt içerisindedir. (25x15,5) (19x10,5) cm. ebadındadır. Eser tamir görmüştür.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Gerçi mey içmek eylemez ömrün geçürmek ehli fenni
Ey Nevaî karcıb özünü salma kimeyler seni

37. Hamse-i Nevaî

En: 4063

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1314 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 43 satır, 250 varaktır. Tezhipsiz ve ciltsizdir. Sahifeleri (23,5x12,5) cm. ebadındadır. Eser sondan eksiktir.

Başı: Bismillahirrahmanirrahim
Riştege çıktı nice dürr-i yetim

Sonu: Safhanı hun-i münakkaş eylediler
Yazdılar her nikim hoş eylediler

38. Divan-ı Nevaî

En: 4364

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1292 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 13 satır, 135 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli mukavva bir cilt içerisinde. (25x16) (19x11) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: İştimm zülfüngü yüzden geçüpdür
Didim ki gice gündüz din geçüpdür

39. Divan-ı Nevaî

En: 4840

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1314 h.de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 11 satır, 303 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, tezhipsiz sarı deri bir cilt içerisinde. (21,5x17,5) (15x11) cm. ebadındadır. Hommat Agayev tarafından bağışlanmıştır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Mest olup huş-ı hıred terk iteyin
Lahza-i fariğ olup men yatayın

40. Divan-ı Nevaî

En: 4845

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 50 varaktır. Eser ciltsiz, baştan ve sondan bir hayli eksik ve yıpranmıştır. Sahifeleri (15x10) cm. ebadındadır.

Başı: Geçip cihan ile candan seni dedim cana
Meger ki katlime bu cürmünü sen kaldın

Sonu: Kim eylese saki-yi gül-endam tama'
Ekid min anıng sağar-ı gül-fam tama'

41. Divan-ı Nevaî

En: 4849

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 12 satır, 45 varaktır. Eser ciltsiz, baştan ve sondan bir hayli eksik ve yıpranmıştır. Sahifeleri (15,5x9) cm. ebadındadır.

Başı: Hılâtin eylebtür ol şuh-ı simin ber kara
Ton sevadı birle ki kandık meh Enver karar

Sonu: Vay yüz min vay kim terk-i muhabbet kıldı yar
Bolmasın kaldım men mezakına haber eyledin yar

42. Divan-ı Nevaî

En: 5026

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 9 satır, 100 varaktır. Eser ciltsiz ve yıpranmıştır. Sahifeleri (19x9) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Kuranga sin olgan girmegen hafız
Bolsun manga bir cerayışde kuran hafız

43. Divan-ı Nevaî

En: 5036

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1204 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 11 satır, 140 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, salbekli, şemseli siyah mukavva bir cilt içerisinde. (20x16) (14,5x11,5) cm. ebadındadır. Eser başından eksik ve yıpranmıştır.

Başı: Çu salik eyler ise azm-i vadi-yi tevhid
Gerek ki minse bu seyr içre merkeb-i tecrid

Sonu: Gurbet de garib şaduman bolmas imiş
Meyl anga şefik-i mihriban bolmas imiş

44. Çehar Divan-ı Nevaî

En: 5107

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1324 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 238 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (28x17) (18,5x9,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Gül zikrin işütür min yok gülden eser
Bu bağ işigi din isterem anca gozer

45. Divan-ı Nevaî

En: 5296

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Nestalik yazıyla, 9 satır, 110 varaktır. Zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. Eser baştan ve sondan eksiktir. (22,5x14,5) (15x7,5) cm. ebadındadır.

Başı: Olub ki görür halining subh u şam eylab
Tekellüm casını sen şerbet bile tam eylab

Sonu: Sebukeşligim aynı edbar idi
Kadim firak işiden nale eyledi

46. Divan-ı Nevaî

En: 5782

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Nestalik yazıyla, 9 satır, 88 varaktır. Eser baştan eksiktir. (27x16,5)(15x8) cm. ebadındadır. Tezhipsiz, kahverengi bir cilt içerisinde.

Başı: Kılıp çun cuy-i gülâbı meyl-i lalinin bulub andın
Mülk ranalarının cubesige çerh-i sad sal

Sonu: Ger teza boldu neva-yı ömr aşk içre fi gam
Şükrü bari buldu zühd riya içre kaza

47. Divan-ı Nevaî

En: 5864

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 14 satır, 146 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, köşebentli, salbekli, şemseli kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. (24,5x14) (18x10) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Kızıl yüzüng çile bu hakka canga afetin
Hadis muhtasar eyle kızıl kıyametsin

48. Divan-ı Nevaî

En: 5922

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 15 satır, 43 varaktır. Serlevhalı, salbekli, şemseli kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. Eser 'ra' harfine kadar olan gazelleri ihtiva eder. Sonu eksiktir. (23x13) (20,5x10,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Gerçi gözüm her sarı saçsam ol cemal elimdedür.

49. Divan-ı Nevaî

En: 6254

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 173 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi deri bir cilt içerisindedir. (23x18,5) (15x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Mesiha peygamberden kıyas et
Ki mümkün yoktur bolmaka anasız

50. Divan-ı Nevaî

En: 6440

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1835 miladide istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 140 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi deri bir cilt içerisindedir. (27x15,5) (20x9,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Barماغay duzeh içre hiç sahi
Fi'l-mesel bolsa bende-i habeşi

51. Divan-ı Nevaî

En: 6445

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 80 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi bez kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. (21,5x15) (16x13) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Gün mey içip serini kılıp serv-i ber efraz
Bi-derd bi-dayak suy-i gaydın eylesin i'zaz

52. Divan-ı Nevaî

En: 6486

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satırla, 60 varaktır. Şirazesi dağılmış, ciltsizdir. Sahifeleri (17x10) cm. ebadındadır.

Başı: Kılil ey kurban bungül ve lefaşa mihiri u tut
Çun vefadın tarulursun hem barib bir guşe tut

Sonu: Bi-sütunga kim sütun-ı Ferhad boldu kaf-ı aşk
Ol sütun-ı bi-sütun ustadağ-ı nun

53. Divan-ı Nevaî

En: 6556

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Nestalik yazıyla, 14 satır, 216 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. Eser başından biraz eksiktir. (25x15,5) (18x10) cm. ebadındadır.

Başı: Zihi hüsnüng zuhurundan tutup her kim ki bir sevda
Bu sevdalar bile günün bazarıdur gavga

Sonu: Nice didim ol sanemge barma alin
Kılmadı ol terk aher barma anin

54. Divan-ı Nevaî

En: 6604

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 58 varaktır. Eser ciltsiz, baştan ve sondan eksiktir. Sahifeleri (15x11,5) cm. ebadındadır.

Başı: Yeter azab karlığa na-halef oğullardan
Nice ki tutam özümni ataykatlarga

Sonu: Dimen kim meni yad itip şad kıl
Unutganlar yengini sarar yad kıl

55. Divan-ı Nevaî

En: 6732

Müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. 1304 h. de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 78 varaktır. Tezhipsiz, kırmızı bez kaplı mukavva bir cilt içerisinde. (22,5x17,5) (15,5x9,5) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Özr diyem ağzıma koygıl yakıp
Koygalı göksüm öze liken çıkıp

56. Divan-ı Nevaâ

En: 6779

Ruz Muhammed İbn-i Nur Muhammed tarafından 1273 h. de Hayuk'da istinsah edilmiştir. Talik yazıyla, 15 satır, 121 varaktır. Eser baştan biraz eksiktir. Tezhipsiz ve ciltlidir. Sahifeleri (16x9) cm. ebadındadır.

Başı: Ömür gaflet uykusu birlatilersin giçkay ah
Göz yumup açgunca kimning itimadı baranga

Sonu: Altu kafesi içre ger kızıl gül bulsa
Bülbülge tikandığ aşıyan bolmas imiş

57. Divan-ı Nevaâ

En: 7062

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, 13 satır, 31 varaktır. Tezhipsiz, siyah deri bir cilt içerisindedir. (20x15,5) (15x11,5) cm. ebadındadır. Eser 'he' harfine kadar olan gazelleri muhtevidir.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Subh-ı vasl ümid-i yedin oldu Nevaâ şam-ı hicr
Angani sevda özge hasıl itse kam-ı subh

58. Divan-ı Nevaâ

En: 7408

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Nestalik yazıyla, 15 satır, 94 varaktır. Tezhipsiz, ciltlidir ve şirazesı dağılmıştır. Sahifeleri (19x10) cm. ebadındadır. Eser baştan ve sondan eksiktir.

Başı: Yenlay olmayıkim hayatım şerbetin men telbege
Kıldı hicran zehri birle ol peri-i ruhsar telh

Sonu: Kılğay hilatin ol serv-i gül-endam kızıl
Kıldı kan dökmek ile dehrini gül-fam kızıl

59. Divan-ı Nevaâ

En: 7700

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, 10 satır, 120 varaktır. Sahifeler kırmızı cedvelli, zencirekli, cedvelli, salbekli, şemseli yeşil mukavva bir cilt içerisinde. (21,5x17) (15x12) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: Bir kadeh ol gül ney handan eyledi
Ey gönül nezzare et gülhan da gör

60. Divan-ı Nevaî

En: 7951

Seyyid Murad tarafından 1327 h. de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri belli değildir. Nestalik yazıyla, 11 satır, 245 varaktır. Tezhipsiz, bej rengi bez bir cilt içerisinde. (21,5x17) (16x14) cm. ebadındadır.

Başı: Eşreket min aksi'l-kas envaru'l-huda
Yar aksin meyde görünüb câmdan çıktı seda

Sonu: İl kabulmuş ruh birdir bağ-ı huban efza bahar
Yar hicri yedin bilmen hazandur ya bahar

Mecmua-i Eşar Nüshalarının Tavsifi:

1. Mecmua-ı Eşar

En: 2

Müstensihi ve istinsah yeri belli değil, 1281 h. de istinsah edilmiştir. 182 varak, talik yazı ve muhtelif satırlarla yazılmış. (19,5 x 13,2) (19 x 12,5) cm. ebadında, kahverengi mukavva bir cilt içerisinde. Çeşitli Türkmen, İran şairlerinin yanında Fuzulî ve Nevaî'nin de şiirlerini havi bir mecmuadır.

Başı: Bedan talib-i sadık ki hazret in kelime râ der tarikat-i aslî ...

Sonu: Müminler salihlere seyr-i gülistandır namaz
Bendelig zahir eyleng genc-i pinhandur namaz

2. Mecmua-ı Eşar

En: 54

Müstensihi, istinsah yeri ve tarihi belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satır, 190 varaktır. Zencirekli, salbekli, şemseli ve mukavva bir cilt içerisinde. (21,1x14) (13x7,2) cm. ebadındadır. Bu mecmuada Bidil, Fuzulî ve Nazım'ın şiirleri bulunmaktadır. Nevaî'nin çok az miktarda gazeli bulunmakla birlikte, Fuzulî'nin Türkçe divanı mürettep bir şekilde bu mecmua içerisinde.

Başı: Kadd enarul aşk li'l-uşşak minhacu'l-huda

Sâlik-i rah-ı hakikat-ı aşka eyler iktidâ

Sonu: Hoşdur behengam sanga ibadet ey şeyh
Rayile degil aşk iradet ey şeyh

3. Mecmua-ı Eşar

En: 103

Müstensihi, istinsah tarihi ve yeri belli değildir. Nestalik yazıyla, muhtelif satırlı, 79 varaktır. Tezhipsiz, mukavva bir cilt içerisindedir. (21x13,5) (15x8) cm. ebadındadır. Bu mecmuada Ali Şir Nevaî, Fuzulî, Mahtumkulu ve Seydi adlı şairlerin şiirleri bulunmaktadır.

Başı: Hem remed yetegan gözünga çeşm-i bimarım feda
Hem uçuk çıkan lebinga can-ı efgarım feda

Sonu: Hin-i bağ-ı mive sige baz naz eylib didi
Leblerim incirdür sib-i zinehdanım enar

4. Mecmua-ı Eşar

En: 1982

Raci adında bir katip tarafından istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi ve yeri belli değildir. Talik yazıyla, muhtelif satır, 100 varaktır. Tezhipsiz, kahverengi mukavva bir cilt içerisindedir. (20,3x13) (13x8) cm. ebadındadır. Bu mecmua içerisinde Nevaî ve Fuzulî'nin şiirlerinin yanında Aşiki, Saykali, Kemal, Cami, Gayibi gibi şairlerin de şiirleri bulunmaktadır.

Başı: Bismillahirrahmanirrahim
Ziyinet-i ünvan-ı kelam-ı kadim

Sonu: Hat niviştem ta be-mani yadgar
Men ne-mandem hat be-maned ruzigar